

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 8 kwietnia 2011 r.

**Pani
Jolanta Jurczyńska
Kierownik Finansowy
Sądu Rejonowego
Katowice-Zachód**

LKA-4100-03-02/2011/P/10/008

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Sądzie Rejonowym Katowice-Zachód w Katowicach (zwanym dalej „Sądem”) w zakresie wykonania budżetu państwa w 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 31 marca 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Kierownik niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie z zastrzeżeniami działalność Sądu w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

1. NIK pozytywnie ocenia wykonanie dochodów budżetowych w 2010 r. w kwocie 4.036,5 tys. zł, które były wyższe od planowanych o 541,5 tys. zł (o 15,5 %) i od zrealizowanych w 2009 r. o 444,2 tys. zł (o 12,4 %). Dochody wzrosły przede wszystkim z tytułu opłat wnoszonych przez strony, w związku z prowadzonymi postępowaniami sądowymi, ujętych w § 069 – Wpływy z różnych opłat.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2010 r. należności Sądu wyniosły 6.486,7 tys. zł, w tym zaległości netto 5.819,4 tys. zł. Kwota zaległości netto, w porównaniu do 2009 r.,

¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1701 ze zm.

zmniejszyła się o 741,7 tys. zł (o 11,3 %). Stan należności budżetowych zmniejszono w 2010 r. wskutek odpisów w kwocie 1.590,8 tys. zł, w tym odpisów należności przedawnionych na kwotę 805.729,85 zł. Dokonywane w księgach rachunkowych Sądu odpisy należności, w tym również dotyczące przedawnień, wynikały z orzeczeń sądowych (postanowień, zarządzeń) wydawanych w poszczególnych sprawach, które z uwagi na zasadę niezawisłości sędziowskiej nie były objęte kontrolą.

2. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych uchybień, realizację wydatków budżetowych, które w 2010 r. wyniosły ogółem 21.215,6 tys. zł, co stanowiło 99,8 % planu po zmianach. Kwota ta, w porównaniu do roku poprzedniego, była niższa o 930 tys. zł. Wydatki budżetowe Sądu prawidłowo ujęto w planie finansowym jednostki, a zobowiązania, dotyczące dostaw i usług realizowanych w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania jednostki, uregulowano terminowo.

Na podstawie próby przykładowych zobowiązań wynikających z 10 faktur na łączną kwotę 116,0 tys. zł, stwierdzono, że ich zapłaty dokonano z wyprzedzeniem – wynoszącym od 11 do 170 dni (średnio 37 dni) – w stosunku do terminów płatności, wynikających z zawartych umów. W swoich wyjaśnieniach Pani Kierownik podała m. in., że działania te były zgodne z „literalnym brzmieniem” zawartych umów, stanowiących że zapłaty należy dokonać w terminie do 30 dni, czyli nie później niż w 30. dniu. Ponadto stosowano praktykę rozdysponowania środków finansowych na wydatki w pierwszej kolejności na realizację płatności wynikających z kosztów postępowania sądowego, wynagrodzeń, zobowiązań z tytułu składek ubezpieczenia społecznego i zaliczek podatkowych, a pozostałe środki wydatkowano na płatności wynikające z zaakceptowanych faktur. W ocenie NIK, regulowanie zobowiązań ze środków budżetu państwa, z wyprzedzeniem w stosunku do terminów ich wymagalności, nie sprzyjało racjonalnemu gospodarowaniu środkami publicznymi, z uwagi na to, że finansowanie państwowej sfery budżetowej w części realizowane jest środkami pozyskanymi przez Ministra Finansów na rynkach finansowych, co wiąże się z kosztami obsługi zadłużenia – wyższymi, im wcześniej środki te muszą być zapewnione.

W wydatkach budżetowych 2010 r. kwotę 101.412,00 zł stanowiły wynagrodzenia bezosobowe 22 osób, z którymi zawarto umowy cywilnoprawne, związane działalnością merytoryczną Sądu, a kwotę 95.903,51 zł wynagrodzenia 9 osób, z którymi zawarto umowy cywilnoprawne na prace stolarskie, malarskie, transportowe (transport ręczny), hydrauliczne, nadzór nad robotami budowlanymi, prace elektryczne, drobne prace remontowe, itp.

W ww. grupie 22 osób znalazł się Prezes Sądu, z którym zawarto umowę o dzieło dotyczącą prowadzenia wykładów na szkoleniu dla pracowników uczestniczących w stażu urzędniczym, której wartość wyniosła 1.040,00 zł. Przeprowadzenie wykładów i zajęć, stanowiące przedmiot zawartej umowy cywilnoprawnej, odbyło się w godzinach pracy Sądu, a więc w czasie pracy Prezesa Sądu już opłaconym ze środków budżetu państwa w ramach stosunku pracy. Wydatki poniesione na ich przeprowadzenie przez sędziego funkcyjnego NIK ocenia negatywnie z punktu widzenia gospodarności.

Prawidłowość prowadzonych postępowań o udzielenia zamówień publicznych, na podstawie skontrolowanej próby trzech postępowań na łączną kwotę 359,5 tys. zł, NIK ocenia pozytywnie.

3. Przeciętne zatrudnienie w 2010 r. wyniosło 211 osób i w porównaniu do 2009 r. było mniejsze o 5 osób. Spadek ten był wynikiem zniesienia stanowisk asesorów sądowych oraz zmniejszenia liczby zatrudnionych asystentów sędziów, m. in. w wyniku podniesienia wymogów wobec kandydatów na te stanowiska.

Wydatki na wynagrodzenia wzrosły z 12.318,3 tys. zł w 2009 r. do 12.673,0 tys. zł, co dało wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto o 5,5 % (5.004 zł).

4. Zbadano poprawność formalną dowodów i zapisów księgowych, wiarygodności ksiąg rachunkowych oraz systemu rachunkowości i kontroli wewnętrznej przez kontrolę zgodności uregulowań wewnętrznych w powyższym zakresie z przepisami prawa, przegląd analityczny ksiąg oraz badanie losowej próby 187 dowodów (dotyczących wydatków) wybranych metodą monetarną, 6 dowodów dobranych celowo o łącznej wartości 3.203,4 tys. zł (co stanowiło 15,1 % wydatków ogółem) i 20 dowodów obejmujących dochody o łącznej wartości 10,0 tys. zł.

Na podstawie ww. badania stwierdzono 12 błędnych zapisów operacji dotyczących wydatków na kwotę 443,4 tys. zł (2,1 % wydatków ogółem) oraz 4 błędne zapisy księgowe dotyczące dochodów na kwotę 1,3 tys. zł, w tym:

- 7 faktur wystawionych na dokonane przedpłaty usług pocztowych nadawanych z wykorzystaniem maszyny do frankowania, na łączną kwotę 435.000 zł zaksięgowano z błędną datą operacji gospodarczej (datą wystawienia ww. faktur), podczas gdy w fakturach wystawca określił inne daty sprzedaży,
- 2 zapłaty przez najemców czynszów na kwotę 843,67 zł z dnia 20 października 2010 r., stanowiące dochody budżetowe w § 075, ujęto z datą operacji 27 października

2010 r. przyjętą z dokumentu polecenia księgowania (nr PK NP 2010/10/53) zamiast z wyciągów bankowych,

z naruszeniem przepisów art. 23 ust. 2 pkt 1 ustawy o rachunkowości².

W wyniku kontroli dokumentacji opisującej przyjęte zasady (politykę) rachunkowości, której obowiązek posiadania i aktualizacji wynikał z przepisów art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rachunkowości, stwierdzono uchybienia polegające m. in. na:

- niekompletności wykazu programów służących do prowadzenia ksiąg rachunkowych, gdyż nie ujęto w nim programu wykorzystywanego od 2007 r. do prowadzenia ewidencji analitycznej należności budżetowych (tzw. *Księgi należności sądowych*),
- przyjęciu zasady prowadzenia jednego dziennika, zawierającego chronologiczne ujęcie zdarzeń, podczas gdy faktycznie prowadzono i okazano kontrolerowi co najmniej 12 dzienników częściowych, grupujących odrębnie operacje dotyczące wyciągu bankowego, zakupów, płac, wynagrodzeń biegłych, wynagrodzeń adwokatów, wynagrodzeń tłumaczy, wynagrodzeń biegłych z zakresu spraw ZUS, zakupu środków trwałych, itd.,
- opóźnionej aktualizacji zakładowego planu kont o konto pozabilansowe „091 – Obce środki trwałe i wartości niematerialne i prawne”, które wprowadzono zarządzeniem nr 19/2010 z 2 listopada 2010 r., podczas gdy już 19 maja 2010r. przyjęto od Ministerstwa Sprawiedliwości do nieodpłatnego użytkowania sprzęt komputerowy i oprogramowanie (w tym 165 pozycji programów o wartości 79.849,00 zł), które na przedmiotowym koncie ujęto dopiero z datą 4 listopada 2010 r.

Ponadto, dokumentacja opisująca przyjęte zasady rachunkowości, dotycząca w szczególności sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, nie zawierała opisu wzajemnych powiązań pomiędzy zbiorami danych tworzących księgi rachunkowe (np. powiązań pomiędzy dziennikami częściowymi, rejestrami, kontami księgi głównej). Nieokreślała także funkcji poszczególnych zbiorów w organizacji całości ksiąg rachunkowych oraz nie zawierała opisu systemu przetwarzania danych z uwzględnieniem procedur lub funkcji, wraz z opisem algorytmów (np. odnośnie księgowania w dziennikach pod jedną pozycją na jednej stronie, a następnie ujmowania tej samej operacji na koncie przeciwnym pod kolejnym numerem porządkowym w dzienniku). W trakcie przeprowadzenia kontroli jednostka podjęła działania w celu uzupełnienia dokumentacji opisującej przyjęte zasady rachunkowości.

² ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.)

Wyniki przeprowadzonych badań dają podstawę do stwierdzenia, że zapisy w księgach rachunkowych odzwierciedlały stan rzeczywisty i umożliwiały prawidłowe sporządzenie sprawozdań budżetowych za 2010 r., a także uzasadniają sformułowanie ocen:

- pozytywnej, w odniesieniu do systemu rachunkowości i kontroli wewnętrznej, funkcjonowania procedur kontroli finansowej oraz systemu rachunkowości komputerowej i wiarygodności ksiąg rachunkowych w odniesieniu do sprawozdawczości rocznej i bieżącej.
- negatywnej w zakresie poprawności formalnej dowodów i zapisów księgowych, z uwagi na opisane wyżej przypadki nieprawidłowości (niezgodności zapisów z dowodami).

NIK nie wnosi zastrzeżeń do sposobu przeprowadzenia i rozliczenia inwentaryzacji.

5. NIK opiniuje pozytywnie sporządzone przez dysponenta III stopnia roczne sprawozdania Rb-23, Rb-27, Rb-N za IV kw. 2010 r., które odzwierciedlały rzetelnie stan faktyczny na koniec 2010 r.

W odniesieniu do sprawozdania rocznego Rb-28 i kwartalnego Rb-Z zastrzeżenia budzi niewykazanie w nich zobowiązań w wysokości 22,9 tys. zł o charakterze wymagalnym na dzień 31 grudnia 2010 r. Ustalenia kontroli, dokonane w oparciu o próbę 18 dowodów źródłowych, wskazują, że na dzień 31 grudnia 2010 r. występowały zobowiązania Sądu z tytułu tzw. kosztów postępowania sądowego na ww. kwotę m. in. wobec kuratorów, biegłych, tłumaczy, świadków, mediatorów, organu administracji celnej i jednej osoby uniewinnionej. Należności ww. podmiotów, uczestniczących w postępowaniach sądowych, a jednocześnie zobowiązania Skarbu Państwa, wynikały z prawomocnych orzeczeń Sądu (lub sądu wyższej instancji), które jednak ujmował w księgach i regulował Oddział Finansowy na podstawie zarządzeń, wydawanych przez sędziów prowadzących poszczególne sprawy. W badanej próbie 18 spraw dokumentacja, zawierająca m. in. postanowienia sądowe wraz z adnotacjami o ich prawomocności lub natychmiastowej wykonalności, zarządzenia o wypłacie, rachunki, faktury, wpłynęła do Oddziału Finansowego przed sporządzeniem przedmiotowych sprawozdań, co uzasadniało uwzględnienie danych z niej wynikających w sprawozdawczości budżetowej.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Zapewnienie bieżącej aktualizacji dokumentacji opisującej przyjęte zasady rachunkowości.**

2. Prawidłowe ujmowanie dat operacji gospodarczych w ewidencji księgowej.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Kierownik, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.